

veča in množi, manjša se lastnina malih kmetov; na pr. na Porenskem se je od leta 1882—1895 zmanjšalo posestvo malim posestnikom čez 3 odstotke (a prav velikim posestnikom zmnožilo za bliz 35 odstotkov). Da na Nemškem poljedelcem rožice ne cvetó, kaže tudi resnica, da vse sili v mesta, a poslov in delavcev za dom ni dobiti. Prisiljeni sprejemljejo tuje, posebno česke in poljske ljudi v delo, če prav se bojé in trepečejo, da se ne bi njih kraji, zlasti na severo-vshodu, poslovanili. Vlada je izdala v tem oziru stroge naredbe in ukaze; toda sila kola lomi in zlomila bo tudi nekoliko pač opravičeni strah nemški. Mislijo tudi že na to, da bi Kitajcev navabili v deželo, da bi z njimi kmetovali; pa bojé se jih menda še bolj — če prav mogočno zatrjujejo, da se Nemci boje samo Boga in nikogar drugega. Zemljárji (agrarci) so zadobili v zadnjih letih sicer veliko moč v državi; pa ker so jim voditelji grajščinarji (junkeri), skrbé vse bolj za velegospodarstva nego za pravo kmetištvo. Mnogo več koristi mu prinese s časom združništvo, ki se ravno sedaj razvija. Toda o tem kasneje.

A na Ruskem, ki nam izvaža toliko žita, tam mora biti gospodarjem dobro? Ne. Uradna raziskovanja so dozdila, da samo 16 odstotkov kmetov toliko pridelá, da zložno lahko prodaja zrnje; jedna tretjina pridelá za dom, dobra polovica pa še za svoje potrebe premalo. Vrh tega je, kedar je dobra letina, žito v Rusiji tako cenó, da ga kar zametajo, ker se mnogokod ne izplača voznina do trga ali do železnice. Če prav tedaj ogromna večina ne prideluje preveč, vendar ga jeseni vse prodaja, ker je treba poravnati davke in druge dolžnosti. Na zimo pa vró v tvornice, ki delajo zaradi tega zlasti v tem času, ali pa si najdejo kakage drugega prizaslúžka, da se preživé in si nakupijo semena. Če je pa letina slaba, preti jim glad. Torej tudi slabo, če prav ima Rusija s svojim zemljárstvom in svojim bogatorodnim poljem še prekrasno prihodnost, kedar se prav razvije.

Zelo žalostno siromašijo poljedelci na Ogerskem. Znano je, kako so hrumeli tam poslednja leta socijalistično nadahneni kmetje in kmetiški delavci. Vzrok temu hrupu in tej zapeljanosti pa ni hudobnost, ampak lakota. Tomić nam opisuje njih bédó tako-le: Na Ogerskem je že mnogo, mnogo kmetov nemaničev. Že l. 1890 so jih našli 1.900.000: dninarjev, hlapcev in drugih poljedelskih delavcev — za ogerske razmere mnogo preveč; a posestnikov je bilo samo 1.600.000. A ti posestniki so toliko prezadolženi, da ima njih veliko število domovanje samo na videz,

v resnici pa nêma niti jedne opeke na strehi več svoje. To so največji ubožci. Ko ob žetvi poplačajo davke in dolg, ne preostane jim nič, še toliko ne, kolikor si prihrani za zimo dninar. Ko pride pomlad, kmétujejo stradajoč. Veliki posestniki imajo v lasti ogromen del zemlje; to dajejo posameznim najemnikom v obdelek na akord: za domenjeno plačilo jo njim obdelujejo kakor kmet svojo sebi. Ti ljudje — recimo jim kôlikarji, ker ne dobivajo dnine, ampak toliko, kolikor prevzamejo v delo polja — ti kôlikarji so strašni reveži: komaj za najsilnejše potrebščine si prislužijo. In takih kôlikarjev in dninarjev je zmirom več; zakaj samosvoji gospodarji ginejo. Zaradi prezadolženosti se tisoč in tisoč kmetom domovje prodá vsako leto; l. 1896. na pr. se je prodalo na prisilnej dražbi 15.000 posestev. Še mnogo več jih pa samih prodá, ker ne morejo shajati. Prepíše se vsako leto posestev z osebe na osebo 300 do 400 tisoč! Plačujejo obrestij po 12, po 14 odstotkov; pa ker ni lahko dobiti posojila — posojilnice ni — zapadejo večinoma v kremplje oduhu, katerim plačujejo (v žitu) po 30 do 50 odstotkov! Tako propadajo in množé število dninarjev, ki jih je že itak preveč. Prej so lahko našli dela; sedaj pa veleposestniki razsežne svoje lastnine obdelujejo vse s stroji; roke stroje samo vodijo. Zato pa imajo v celem letu služá samo kakih 80 do 100 dni; v teh treh mesecih si morajo zaslužiti za vse potrebe celega leta za-se in za svoje! In življenje je zmirom draže; zlasti užitinski davek tré siromaka; zabolí ga pri vsakem grizljaju in pri vsakem požirku. Posebno velika beda jih stiska zlasti po bogatej in prerodovitnej ravnini aljfeljske. Ali je čudo po tem takem, če se jim zvrta v glavi?

Kako je v Dalmaciji, kako v tužnej Istri, vse premnogokrat čujemo. In v Galiciji! Kako razdrobljena posestva so tam! Kako malo čistega dohodka njih večina prinaša! In kako jih imajo bolj in bolj oderuški Judje v pesteh! V več kmetiških okrajih gospoduje ravno sedaj grozna bolezen gladnica (hungertifus): Ker preveč stradajo, zato zbolévajo. Na Českem in Moravskem še dosedaj néso zmogli doplačati državnih posojil, danih leta 1871 in 1872, če prav so jih iztirjavali s siloj: »Kjer ni, še cesar izgubi pravico.« Na Spodnjem Avstrijskem pripoveduje Šajher, kako so mu tožili kmetje, pridni, delavni kmetje, da ne morejo več jesti s svojo družino za eno mizoj: ne smejo namreč dajati poslom takih slabih jedij, kakršne morajo sami uživati; sicer bi jim ušla. In pri nas na Slovenskem? Kdor ima oči, da vidi, vé, da tako ne more več iti dolgo časa. Kako slabo kmetiški ljudje

živé, kako so gozdi izsekani, kako peša vse! Sam poznam župe (fare,) v katerih je malokatera rodbina, ki bi imela redno kruh pri hiši; v nekaterih ga redkokedaj vidijo. Še krompirja mnogokedaj ni. A trdijo in pehajo se noč in dan. In prepíčila in preslaba hrana provzročuje razne bolezni in prezgodnjo smrt. In če imaš dninarje, ali bi bili zadovoljni s tisto hrano, kakršno imaš navadno ti?

So pa še jasnejša znamenja, kako propada kmetištvo. O tem prihodnjič!

J. M. Kržišnik.

Pozor, število Slovencev se šteje!

Bodoče leto 1900 šteló se bode zopet v Avstriji ljudstvo po narodnosti, spolu itd. Slovansko časnikarstvo zahteva, naj bi se narodnost določevala po materinem jeziku. A bati se je, da bodo te zahteve ostale brez vspeha in da se bode, kakor doslej, narodnost določevala po »občevalnem jeziku« t. j. po tistem jeziku, katerega človek govori po navadi v svojem domačem krogu. Ministerstvo je že vse pripravilo, da se bode to štetje pravi čas začelo in izvršilo. Slovani imamo mnogo vzrokov biti silno pozorni na to štetje. Z določitvijo občevalnega jezika požró nam druge narodnosti pri vsakem štetju veliko število naših rojakov, jih prištevajo Nemcem ali Italijanom, potem pa zaničljivo kriče: glejte, kako malo vas je; vaš narod nazaduje in kmalu vas nič več ne bode.

Je pač resnično, da imamo malo zelo bogatih ljudi, da nimamo mnogo velikih posestnikov in uplívih uradnikov in da je torej pri ljudskem štetju število našega naroda odvisno od toliko tujih uplívov, da se s konstatiranjem »občevalnega jezika« nikdar ne določi pravo število Slovencev. Težko je delo, s katerim se moramo tu upirati tem sovražnim uplívom. Ali malo je bolj koristnega dela. Zato pa treba pravočasno na delo.

Najpoprej je treba ljudstvo podučiti. Na shodih, kateri se vršijo še tekom tega leta, naj se opozarja ljudstvo na važnost ljudskega štetja. Naj se daje ljudem pogum, da bodejo pošteno povedali svojo narodnost tudi tam, kjer je to gospodarju, ali komu drugemu neprijetno. Ako uradnik — in taci bode mnogo — ne zapisuje točno in hoče Slovence za Nemce vpisovati, naj se mu vsak odločno upré in če se s pošteno besedo ne doseže pravica, naj se hitro pri bližnjem rodoljubu ali pri kakšnem poslancu pritoži. Ako se bode pošteno in pravično šteló, potem bode zginilo tisto zlagano število Nemcev po naših trgih in mestih, ktero je umetno skovano. Tu velja rešiti svojo čast po pogovoru:

prebiva namreč v njem več tisoč kristjanov, nekaj sto mohamedanov, umazanega juda pa k sreči tam ni nobenega! Ko stojimo na glavnem trgu, zagledamo še kakih par sto korakov pred nami veliko, črnikasto poslopje, ki je najbolj podobno kakšni trdnjavi; to je kraj Kristusovega rojstva. Zopet so oo. frančiškani, ki nas sprejmejo tako prijazno in gostoljubno, kakor bi si že bili stari znanci; redovniki raznih narodnosti nahajajo se v tem samostanu; tudi nekaj Avstrijancev in celo eden Slovenec je tam samostanski brat.

Kakor kristjani nikdar niso iz spomina zgubili sv. krajev v Jeruzalemu, tako tudi niso pozabili na tisto votlino blizu Betlehema, v kateri se je rodil Zveličar sveta. Vemo že sicer od svoje mladosti sem, da je bil Jezus rojen v hlevu; a to nas ne sme motiti, ker na jutrovem nimajo takih hlevov ko pri nas, ampak rabijo kaj radi bližnje gorske votline za živinske hleve in tak hlev v veliki votlini imeli so tudi Betlehemiški pastirci. Vendar pa ne smemo misliti, da je ta sveta votlina še dandanes pod prostim milim nebom. Leta 333 postavil je tu cesar Konstantin po volji svoje pobožne matere Helene prekrasno, velikansko Marijino cerkev (baziliko), ki je po 44 stebrih razdeljena v 5 ladij; in glejte, ta stavba še danes stoji in presega torej po svoji starosti in znamenitosti vse cerkve

celega sveta; še celo Rim nima nobene tako stare cerkve. Tu se pač vidi, da je previdnost Božja posebno čuvala kraj Kristusovega rojstva; prilomastili so Perzi v sveto deželo, prišli so Turki in povsod podirali in požigali, pa te cerkve se niso upali dotakniti; še celo mohamedanski vojvode pošiljali so tu sem darove, posebno mnogo dragocenega olja, ki bi naj gorelo v lampah nad krajem Kristusovega rojstva. Žalibog, da ta staroslavna cerkev vedno bolj razpada, ker se krščanski svet premalo briga za njo in so jo skorej že celo v svojo oblast dobili razkolniški Grki; ti so jo tudi s tem pokvarili, da so postavili zid povprek med srednjim in sprednjim cerkvenim delom ali prezbiterijem; kdor torej stopi v cerkev, vidi pač visoke stebre in široke ladije, prikrit mu je pa prezbiterij z glavnim oltarjem, ker tam obhajajo Grki in Armenci svojo službo Božjo. Ako se vest katoliških narodov in glavarjev kmalu ne vzdrami, bo že čez nekaj desetletij ta ne samo v verskem, ampak tudi v starinskem oziru velevažna stavba za nas zgubljena ali mogoče tudi porušena. Videl sem berača, ki na tem nekdanj posvečenem kraju stanuje, ki si tudi večkrat zakuri, da se pri ognju malo pogreje in si kave skuha.

Toda vstopimo v votlino Kristusovega rojstva; od dveh strani vodijo stopnice v njo.

Votlina je dolga 12 m., široka 4 m. in visoka 3 m., deloma z belim mramorjem, deloma pa z rdečim damastom lepo preoblečena; na njeni vshodni strani je oltarček in pod njim v kamenitem tlaku velika srebrna zvezda z ganljivim in pomenljivim napisom: »Hic de virgine Maria Jesus Christus natus est, Tukaj je bil od device Marije Jezus Kristus rojen.« 15 srebrnih gorečih lamp razsvetljuje noč in dan to sv. mesto. Ne dajo se popisati čuti in misli, ki navdajajo romarja, ko kleči in moli na tem svetem kraju; taki trenotki ga obilno odškodujejo za hude in bridke ure, kakršnih vsak zemljan dovolj ima.

Nekaj korakov od tod proč na drugo stran je kraj, kjer je Božje dete v jaslicah ležalo in celo blizu stoji oltar posvečen sv. Trem kraljem, ki so tukaj molili »novorojenega kralja judovskega.« Pri tem oltarju imeli smo romarji skupno slovesno službo Božjo s pridigo, ker pri onem oltarju nad krajem Kristusovega rojstva razkolniki ne pustijo maševati katoliškim duhovnikom. Kako nas ti ubogi krivoverci sovražijo, pokazalo se je l. 1873, ko je po svojih popih razvnetá grška druhal pridrla v votlino in razmetala in razbila in raztrgala vse, karkoli je bilo katoliškega; zato je tudi tu sem turška vlada poslala stražo in vedno čepita tam blizu dva vojaka, katera se pa malo brigata za svojo

»Kdor materin jezik zataji, matere vreden ni.« Ne sme biti več dovoljeno, da nemški ali nemškutarski gospodar zapisuje svoje posle, svoje uradnike itd. za Nemce, ampak vsak zahtevaj, da bo sam izjavil to, kar se naj zapiše o njem v štelno polo. Ako bode ljudstvo pravi čas in zadostno podučeno, potem se bode pokazalo, da smo Slovenci na Štajarskem še krepek narod, ki se množi, je zaveden in ima na svoji zemlji svojo bodočnost. R.

Naš cesar bolan.

Naš cesar se je zadnji teden pri ogledovanju dunajske državne železnice prehladil in dobil protin v ledijah, ki ga ovira pri gibanju. Vsled tega mora ostati par dni v sobi, kjer pa izvršuje vsa opravila kakor dosedaj. Ko naši naročniki dobe list v roke, bo gotovo že zopet popolnoma ozdravel, ako se bo bolezen razvijala naravnim potom. Dne 27. t. m. bo v dvorni kapeli izročil novomenovanemu kardinalu dr. Missii kardinalski baret.

Shod avstrijskih gasilcev.

Letos bi se moral vršiti shod vseh avstrijskih gasilcev v beli Ljubljani. Toda nemški gasilci so odpovedali svojo navzočnost v Ljubljani, ker je Ljubljana slovenska. Vsled tega letos shoda ne bode. Slovenski gasilci se lahko iz tega slučaja mnogo naučijo. Dočim se so zmeraj nekateri slovenski gasilci tako neodločni, da zanemarijo svoj materin jezik in se gibljejo le po nemškem povelju, se nemški gasilci zavedajo svoje narodnosti celo do nestrpnosti. Bržkone bodo si slov. avstrijski gasilci svojo zvezo osnovali.

Tržaški namestnik.

Primorski Slovenci si iskreno želijo, da bi jim vlada odvezla sedanjega namestnika v Trstu, grofa Goessa. V Trst spada na namestniški stol mož, ki je samostojen in odločen na vse strani. Grof Goess pa nima dovolj sposobnosti in samostalnosti, zato se da voditi od laških politikov, ki pa za Avstrijo niso posebno vneti. Sedaj se sliši, da vlada vendar misli odpoklicati grofa Goessa.

Nemiri na Srbskem.

Srbska vlada ima sedaj polne roke dela. Po državi se širijo spisi, ki strastno napadajo vladarsko hišo Obrenovičev ter neprikrito naštevajo grehe razkralja Milana in kralja Aleksandra. Ljudstvo se poziva, naj se upre ter prime za orožje, da si izvojuje slo-

bodno domovino. Vrhutega pa ne dajo Srbom miru tudi mohamedanski Albanci iz sosedne Makedonije. S turškimi četami prihajajo na Srbsko ter tamkaj ropajo in ubijajo. Srbi se jih ne morejo ubraniti.

Mogočna Rusija.

Rusija bode zasedla veliko, lepo in znamenito luko Bender Abbas v perzijskem zalivu, kjer bode zgradila trdnjavo prvega reda ter jo hoče z notranjo zemljo zvezati z železnico, ki bode priklopljena sibirski železnici. S tem bode Rusija zadala nov udarec Angleski. Iz Bender Abbasa potujejo karavane v srednjo Azijo. Avstrijski politiki bi morali skrbeti, da si mogočno Rusijo pridobijo za zaveznico.

Dopisi.

Dravsko polje. Piše in govori se mnogokrat navdušeno o silnem narodnem napredku našem, koliko smo dosegli v preteklih 40 letih, v dobi blažene ustave; ali ta oduševljenost se kmalu ohladi in slavošpev utihne, ko se le nekoliko ozremo krog sebe. Povsod vidimo narodno brezbriznost, ali pa čujemo le javkanje na tihoma brez dejanja; tu pa tam se kdo zažene v narodno delo, ali brž omahne, kakor bi se ustrašil napora ali ovir. To velja posebno gledé naših trgovcev in obrtnikov. Tu je velika rana; kedaj se bo zacelila? Naselivši se v kakem mestu ali trgu postanejo mlačni; čez nekaj časa se pa prevržejo v nemškutarje, kakor žito v plevel. Slovenski znajo le, kadar jim prinašamo denar, ali kadar hočejo kupce privabiti. Tako podpiramo svoje najhujše nasprotnike. Konsumna društva, kje ste?

Na Ptuiji pa imamo sicer narodne obrtnike in trgovce; ali kaj to pomaga, če kupujejo celo naši omikanci iz mesta in iz dežele pri zagrizenih nemškutarjih ali nemških nacionalcih. Kaj porečete k temu? To je sramotno, to niso narodnjaki, to so narodni reveži, ki sami sebe klofutajo. Če tako dela priprosti narod, se mu to prizanaša, ker mnogokrat ne ve drugače; ne dajo se pa opravičiti omikanci slovenski, ki se ponajajo s svojim narodnjastvom, in ki togote izkipijo, če jim poveš, da ne delajo moško, pravilno in značajno, ker podpirajo zaničevalce svoje domovine.

No, o vsem tem se je že mnogo pisalo; nov pa je nastopni slučaj, ki nam kaže veliko predrznost in ošabnost ptujskih posilnemških obrtnikov. Ni še davno, da je bil

ptujski dimnikar Wressnigg obsojen zaradi razžaljenja časti. Gospodar-delodajalec je namreč terjal slovenski račun; a dimnikar se je zaklinjal, da ne da nikdar slovenske pobotnice. Gospodar mu je seveda odprl vrata na stežaj; ali Wressnigg je hotel nekako bojkotirati dotičnega gospodarja, pisoč mu: »in vendar bom jaz pometal, storite, kar hočete.« Ne, to se mu ni posrečilo; kajti dobil se je drug dimnikarski mojster; zdaj pometa g. Rakoša iz Ormoža vse dimnike v okolici. Kdor je zares narodnjak, zapisal si bo ta jako podučljivi slučaj in se po njem ravnal začenski od 1. julija. Priporočamo prav toplo g. Rakošo vsem g. nadučiteljem in župnikom in sploh vsem domoljubom po deželi in mestu od Cirkovec in Majšperga tja dol do Sv. Bolfanka na Kogu.

Gornja Radgona. (Veselica) »Kmetijskega bralnega društva v Gornji-Radgoni« 18. jun. t. l. je čez vse naše pričakovanje sijajno dobro izpala. Čeravno je bilo prav slabo vreme, vendar se je nabralo od blizu in daleč toliko gostov, da je bila dvorana do zadnjega prostora zasedena. Vse točke obširnega programa so se v naše veliko veselje prav dobro izvršile. Domači tamburaši so nam pod vodstvom g. organista Čiriča iz kapelske župnije prav točno zaigrali marsikateri veseli komad. Imeli smo nadalje dva domača pevska zbora obenem, namreč možki in mešani zbor; in akoravno smo videli v svoje veliko veselje med njimi nekatere nove pevske moči, jih je znal naš domači g. organist Kocbek voditi tako lepo, da so celó prav težke kompozicije v naše začudenje lepo zapeli. Prepričani smo, da, ako bo ta sloga, ki se je ravno tukaj pokazala, trajala naprej, bo naše narodno petje prispelo do velike popolnosti. S posebno radovednostjo smo zasledovali izvrševanje šaloigre »Muteč«, ktero so predstavljali domači diletantje. Vsak izmed njih je svojo ulogo častno rešil, tako da je bilo nam v veliko veselje, igralcem pa bo v novo spodbudo, se o gotovem času zopet pokazati. To sem Vam hotel povedati, g. urednik, da bo vedel tudi svet, da Slovenci v Gornji Radgoni nikakor ne spimo, ampak marljivo delujemo na narodnem polju.

Št. Janž na Vinski gori. Piše se nam: V jutro, dne 13. t. m. vničil je ogenj, le za malo svoto zavarovano hišo spoštovanega posestnika in dolgoletnega župana g. Balt. Glušica. Kako je nastal ogenj, je neznano, in predno se je opazilo, bila je že vsa streha, krita s slamo, v plamenu. Nevarnost bila je velikanska za vsa, v bližini ležeča poslopja in le ugodnemu nevetrovnetu

puško in bajonet, ampak si za kratek čas obleko krpata ali pa nogavice pleteta. Žalostno je gotovo, če se razni kristjani prepirajo in pretepajo tam, kjer so angeli peli: »Slava Bogu v višavah in mir ljudem na zemlji;« pa uzrok je ta, ker »niso vsi ljudje dobre volje« in ker niso polni Kristusovega duha. —

Iz svete votline šli smo še najprej v druge podzemeljske prostore; sv. Jožef ima tu spodaj posebno kapelico in oltar; ravno tako se nahajajo oltarji na grobu nedolžnih otročičev, prvih mučenikov, na grobu svetega Evzebij, sv. Pavle in njegove hčere in nazadnje smo še obiskali oltar sv. Hieronima in njegovo celico; ta učeni svetnik, naš rojak prebival je tu 37 let in se pečal z molitvijo in s prestavljanjem sv. pisma; umrl je leta 420 in bil tudi tukaj pokopan; pa pozneje so prenesli njegovo sv. truplo in pa jaslice v Rim v cerkev sv. Marije Maggiore, kjer se še dandanes oboje hrani in spodobno časti. Iz kapelice sv. nedolžnih otrok pride se po ozkih stranskih stopnicah naravnost v cerkev sv. Katarine, ki je zdaj Betlehemska župnijska cerkev. Ker so namreč Grki katoličanom vzeli staro Marijino cerkev, zato so si očetje frančiškani tik nje postavili novo; posebno naš slavni cesar Franc Jožef I. so veliko pripomogli, da je bila cerkev sv. Katarine

leta 1880 dovršena in posvečena. Tukaj so vsi duhovniki romarji maševali, ki niso mogli priti na vrsto v sv. votlini. Ob 8. uri bila je v tej cerkvi črna peta sv. maša, pri kateri so Betlehemski solarčki lepo sicer, pa preglasno odpevali in peli; kakor vojaki bili so v vrstah postavljeni na eni strani dečki, na drugi pa deklice in nas vse je veselilo in spodbujalo dostojno in pobožno obnašanje teh nedolžnih otrok.

Omeniti moram še nekatere znamenitosti, ki se nahajajo ali v Betlehemu ali v njegovi okolici. Obiskali so romarji tako zvano »votlino mleka« s kapelo, ki je na južni strani mesta; v to votlino se je bojda bila sv. rodbina skrila, predno je bežala v Egipt; tu sem rade zahajajo krščanske pa tudi mohamedanske matere, si odkrhavajo nekaj tamošnjega vapnenca, katerega potem v vodi raztopijo in belkasto tekočino izpijejo — z nekim posebnim namenom.

Pomenljiv je tudi Davidov vodnjak, iz katerega je ta kralj najraje pil vodo. Ko ga je v vojski pri Adolamu zelo žejalo, je vskliknil: »O da bi kdo dal vode piti iz vodnjaka v Betlehemu, ki je pri vratih!« Na to so jo udarili trije hrabri možje sredi skoz sovražnikove čete, ki so Betlehem oblegale in mu prinesli zaželjene vode; a on zdaj ni hotel piti, ampak je vodo Bogu da-

roval in po zemlji razlil, ker je videl, da so mu jo vojaki dobili in prinesli le z očitvidno nevarnostjo za svoje lastno življenje. — Dobre četrte ure zunaj mesta proti vshodu je tisti kraj, kjer so pastirci v prvi sv. noči bedeli in angeljsko petje zaslišali. Več oljkinih dreves obdaja neko votlino, v kateri imajo Grki svojo kapelico; v srednjem veku pa je stala na tem pašniku in nad votlino lepa cerkvice, kateri je bilo ime Gloria. Tu se zopet vpraša romar, kje je vzrok, da se nahajajo skorej vsi taki pomenljivi kraji v tujih, razkolniških rokah; ne motim se, ko rečem, da je to zakrivila malomarnost evropskih katoličanov, ker videl sem sam, da so Grki in Rusi bolj vneti za sv. kraje, kakor mi. Zato me tudi zdaj boli, ker ni nikjer opaziti živahnega gibanja za prvo slovensko romanje v sveto deželo; ali bi ne bilo zelo častno za nas, ko bi se reklo: pobožni Tirolci bili so prvi, katoliški Slovenci pa drugi?! Ako se to romanje ne bo vršilo, osramočeni smo pred celo Avstrijo in pred celim katoliškim svetom; Kranjcem gre čast, da so sprožili to lepo misel, če se pa ne izvrši, bo sramota splošna ali vseslovenska; zato, na noge rojaki!

Proti jugozapadu, eno uro od Betlehema so Salomonovi ribniki, kjer se je nekda nabirala dobra pitna voda in od koder je po velikanskih vodovodih pritekala v Jeru-